

Verslag 25e Uniecongres 30 juni 2012 in De Flint te Amersfoort

---

1. Opening

5 Welkom

Voorzitter Janneke Louisa heet een ieder hartelijk welkom. In het speciaal verwelkomt zij een aantal gasten: dhr. Ramiro Richards uit Bonaire, dhr. Zevenbergen van de SGP, dhr. Bijvoet van D66, dhr. Van Bekkum van Greenpeace, André Rouvoet en Hans Blokland. Er is een bericht van afmelding ontvangen van Egbert Schuurman, hij kan om gezondheidsredenen niet bij het congres aanwezig zijn, maar hij hoopt er volgend congres weer bij te zijn.

10 Muziek

Er wordt gezongen. Psalm 93 (LvK)

15 Meditatie Ron van der Spoel (voorganger en adjunct directeur van de stichting Open Doors)

Ron van der Spoel gaat voor in gebed. Daarna houdt hij een meditatie aan de hand van het verhaal van 1 Samuel 16 :4-13. Iedere crisis is een kans. In de meditatie trekt hij een vergelijking tussen de wijze waarop de profeet Samuel een keuze maakt om een nieuwe koning te kiezen en de wijze waarop wij keuzes maken. Wij kijken vaak naar uiterlijke kenmerken terwijl God naar het hart van mensen kijkt. God koos David uit en niet zijn broers om dat hij rijen en zuiver van hart was. In de politiek heb je heel gauw een verborgen agenda. Ron van der Spoel roept de ChristenUnie op om geen verborgen agenda te hebben. Handel niet vanuit de motivatie dat het je altijd wat moet opleveren. Het gaat om de eer van God.

Ook wordt er stilgestaan bij het recente overlijden van partijbureau medewerker Linda Barnum-Mulder. Haar man en ouders zijn aanwezig op het congres, zij worden bedankt voor hun aanwezigheid.

De meditatie wordt afgesloten met gebed. (de volledige meditatie is terug te luisteren via de website: <http://www.christenunie.nl/nl/congresstukken>, doorklikken naar het Uniecongres van 30 juni 2012)

25 Muziek

Er wordt gezongen. Opwekking 176 en Iona 6 (melodie gezang 434)

2. Openingspeech voorzitter

De voorzitter houdt een voordracht Zij gaat in op de verkiezingslogan 'Voor de verandering'. Zij vertelt een aantal anekdotes over haar bezoeken door het land. Ze vertelt over haar eerste lessen in de politiek. Ze benoemt het bijzondere karakter van een verkiezingscongres. Er komen allerlei crisissen op ons op af. Een crisis los je niet op door gewoon door te gaan met wat je deed, maar door te kiezen voor verandering. Wij hebben een verhaal van hoop. Het is niet een uniek verhaal van de ChristenUnie, maar een gedeeld verhaal met allerlei andere maatschappelijke organisaties. Ons verkiezingsprogramma is geschreven vanuit die betrokkenheid.

Daarna worden er een aantal huishoudelijke mededelingen gedaan:

- Het quorum is ruimschoots aanwezig;
- Het congres zal via de website worden uitgezonden;
- Omdat het nodig is om strak te vergaderen zal er gewerkt worden met een spreekklok;
- 40 • mw. Dijkstra uit Leeuwarden en dhr. Roukema uit Ermelo zullen meelesen met verslag van het congres;
- Er wordt een stemcommissie benoemd. Deze bestaat uit Guido van Beusekom, Leo Koelewijn, Kees Sinke en Geert Jan Spijker;

- 45
- De spelregels mbt het stemmen met een stemkastje worden uitgelegd. Ook wordt de werking van de stemkastjes uitgelegd. Tot slot wordt er ook geoefend met de procedure.

3. Verslag Unie- en Ledencongres 12 mei 2012

Het verslag is vastgesteld. De meelezers mw. Roskamp-Kroese en dhr. Scherff worden bedankt voor het meelezen.

- 50
- Er is spreektijd aangevraagd door mw. Hibbel: Zij vraagt toelichting op het aangenomen amendement van Kiesvereniging Amersfoort tijdens het Unie- en Ledencongres van 12 mei. Naar aanleiding van dit amendement heeft het bestuur haar eigen voorstel veranderd. Hoe gaat het bestuur hiermee verder?

Klaas Tigelaar, vice voorzitter van het Landelijk Bestuur geeft aan dat zoals tijdens het congres is afgesproken er een nieuwe voorstel vanuit het bestuur komt. Dit zal tijdens het eerstvolgende congres aan de orde komen.

55 4. Bespreking jaarstukken 2011

Er hebben zich geen sprekers aangemeld. Dhr. Boerman is een tevreden penningmeester.

Er wordt niet over de jaarrekening gestemd, deze wordt per acclamatie vastgesteld.

Intermezzo: Er wordt een campagnefilmje vertoond.

5. Vaststelling Kandidatenlijst

60 Toelichting door voorzitter van de selectiecommissie

Leen van Dijke, voorzitter van de selectiecommissie, geeft toelichting op het gevoerde selectieproces. De selectiecommissie is veel kwaliteit tegen gekomen. Er zijn meerdere adviseurs betrokken bij het selectieproces.

- 65
- De selectiecommissie was onafhankelijk en heeft in opdracht van het bestuur gezocht naar een sterke lijst. Er is gevraagd om een lijst waarin de huidige en de toekomstige kiezers zich kunnen herkennen. De kandidaten moesten passen in het aangegeven profiel. Er is ruimte gegeven aan continuïteit en vernieuwing. Er is nagedacht over de lange termijn en de opbouw van ervaringen. Zo stelde het bestuur vragen als: Wie is Jezus voor jou en kan je de ChristenUnie vertegenwoordigen in de Tweede Kamer? Er is gezocht naar aansprekende personen, diverse expertise binnen het fractieteam en regionale spreiding. Ook ik rekening gehouden met de man/vrouw verhouding en differentiatie van leeftijd en achtergrond. De lijst is in harmonie en unanimitie vastgesteld.
- 70

Leen van Dijke vraagt om zorgvuldigheid, respect en vertrouwen. Het gaat om mensen en reputaties. Er wordt naar het congres toe benadrukt dat het verschuiven van puzzelstukjes op de lijst gevolgen heeft voor het plaatje.

- 75
- Ten slotte worden de medewerkers van het partijbureau bedankt in het bijzonder. Menno van Hulst en Bianca van der Horst, het Landelijk bestuur ook worden de leden van de selectiecommissie zelf door de voorzitter bedankt.

- 80
- Namens het bestuur licht Klaas Tigelaar het advies toe. Het bestuur heeft vastgesteld dat er een zorgvuldig en goed aan de opdracht voldaan. Het bestuur heeft het volle vertrouwen in de lijst die wordt gepresenteerd. In het bijzonder worden de lijstduwers bedankt: dominee Arie van der Veer en predikant Orlando Bottebley.

De kandidaten op de plekken 2 tot en met elf worden naar voren gehaald om zich voor het congres te presenteren.

Presentatie kandidaten:

- 85
- (zie meer informatie over de kandidaat-Kamerleden op de website van de ChristenUnie: <http://verkiezingen.christenunie.nl/kandidatenlijst2012>)

Behandeling en stemming amendementen

- 90 Klaas Tigelaar legt de gang van zaken uit. De indieners van amendementen zullen de kans reageren om hun amendement toe te lichten. Daarna zal er een reactie van het Landelijk Bestuur worden gegeven.
- Er is door de kiesvereniging Pijnacker-Nootdorp een motie ingediend op de kandidatenlijst en hiervoor hebben zich een aantal spreker aangemeld.
- Pijnacker-Nootdorp doet een ordevoorstel. Zij willen de motie laten toelichten door dhr. Richards uit Bonaire, maar hiervoor dient zijn spreektijd naar voren geschoven te worden
- 95 Het bestuur besluit om over dit ordevoorstel te stemmen. Er wordt met 50,18 procent voor het ordevoorstel gestemd. Dhr Richards zal als extra spreker worden toegevoegd.
- 100 **Pijnacker-Nootdorp** constateert een gat in de lijst die voorligt. Er zit bij in top van de kandidatenlijst geen geschikte kandidaat die de multiculturele christenen kan vertegenwoordigen. Er wordt daarom een beroep op artikel 21 gedaan om het huidig Kamerlid Cynthia Ortega-Martijn weer op de lijst terug te plaatsten. Er wordt gerefereerd naar een eerdere motie welke is aangenomen tijdens een eerder congres waarin is uitgesproken dat in de top zeven een christenmigrant zou staan.
- 105 **De heer Richards** geeft aan dat de BES eilanden voor het eerst meedoen aan de verkiezingen. Dit is voor iedereen een bijzondere situatie. Veel eilandbewoners kennen Cynthia Ortega-Martijn. Zij begrijpt goed wat er op de eilanden speelt. Het is een Kamerlid wat voor de eilanden opkomt. De ChristenUnie laat een unieke kans liggen door deze kandidaat niet op de lijst te zetten. Zij heeft oog voor de problemen op de eilanden, maar is ook een steun voor de sociaal zwakkeren in Nederland.
- Woudenberg** heeft het volste vertrouwen in de selectiecommissie en het gevolgde procedure. Het congres heeft invloed bij de samenstelling van de selectie commissie. Zij is voornemens tegen de motie te stemmen.
- 110 **Over Betuwe** is dankbaar voor een eenstemmige selectiecommissie en hoopt dat het congres een volledige instemming kan geven aan de kandidatenlijst zoals deze er ligt en de motie niet aan te nemen.
- 115 **Rotterdam** geeft aan dat er een emotioneel gesprek heeft plaatsgevonden over deze motie. Maar heeft besloten om deze motie niet te steunen. Er wordt diepe waardering uitgesproken voor het werk wat Cynthia Ortega Martijn heeft verricht en er wordt vertrouwen gesteld in de partij om haar werk voort te zetten.
- Opsterland** spreekt waardering uit voor het werk wat Cynthia Ortega Martijn heeft verricht. De kiesvereniging staat achter de keuze van de selectiecommissie.
- Amsterdam** heeft het volste vertrouwen in de selectiecommissie.
- 120 **Het Landelijk Bestuur**.ontraadt de motie en geeft aan dat het geen sprake is van een 'artikel 21 situatie'.
- Pijnacker-Nootdorp** betreurt dat er geen inhoudelijke argumenten worden gegeven.
- Stemming:** de motie wordt verworpen. (VOOR 38 TEGEN 223)
- Het opvolgend amendement zal niet worden besproken.
- 125 **Stemming over de gehele lijst**
- Stemming: de kandidatenlijst wordt aangenomen.(VOOR 271 TEGEN 6)
- Alle kandidaten worden uitgenodigd op het podium. Deze worden gefeliciteerd door de voorzitter.
- Terwijl de kandidaten op het podium staan wordt er een zegelied gezongen. Opwekking 710

130 **Intermezzo: Verkiezingsportret en -spot mr. Wilfred Veldstra**

De voorzitter dankt na afloop van de spot de leden van de selectie- en de verkiezingsprogrammacommissies. Zij komen op het podium om een bos bloemen en applaus in ontvangst te nemen,

135 **6. Vaststelling verkiezingsprogramma (deel I)**

Toelichting door voorzitter van de verkiezingsprogrammacommissie

140 De voorzitter bedankt de verkiezingsprogrammacommissie en de selectiecommissie. Er is hard gewerkt in korte tijd. De selectiecommissie en de verkiezingsprogrammacommissie worden op het podium geroepen. Er worden bossen bloemen uitgedeeld. Simone Kennedy kon vandaag niet aanwezig zijn.

145 De voorzitter van de verkiezingsprogrammacommissie licht het proces toe. Ten opzichte van het vorige verkiezingsprogramma is er een verdiepingsslag gemaakt en binnen een korte tijd is er een nieuw programma geschreven. Het was onmogelijk om het programma van 2010 te laten staan er is veel veranderd in de tussentijd. De commissie is bijgestaan door vele adviseurs, experts, tpc-leden, medewerkers, perspectief en er zijn talloze brieven van maatschappelijke organisaties binnengekomen. De commissieleden Steven Datema, Carla Dik-Faber, Pieter Grinwis, Simone Kennedy-Doornbos en Jacob Pot met ondersteuning van Rieke Elsenbroek en Menno van Hulst worden bedankt. Pieter Grinwis en Rieke Elsenbroek in het bijzonder.

Behandeling en stemming amendementen (start)

150 De spelregels worden toegelicht. Er zijn veel amendementen. Er zijn amendementen die direct zijn overgenomen door het bestuur. Deze zullen niet besproken worden op het congres. Er zijn ook amendementen ontraden of er is gevraagd om het amendement aan te passen. Deze amendementen staan op de agenda en zullen worden toegelicht. Amendementen van redactionele aard zullen ook niet aan de orde komen. Ook zijn er enkele amendementen ingetrokken deze worden vanzelfsprekend ook niet behandeld.

155 Behandelvogorden:

- voorzitter noemt het amendement (plus omschrijving)
- de indiener krijgt het woord (30 seconden)
- politiek secretaris Piet Adema reageert namens het LB
- Stemming

160 Behandeling van de amendementen:

Amendement 1

Ingediend door ChristenUnie Purmerend 'De weigerambtenaar'

165 Toelichting: Aangezien het een actueel thema had de KV graag gezien dat het concreet in het verkiezingsprogramma benoemd zou worden. Maar het amendement hoeft niet instemming gebracht te worden. Het commentaar van het preadvies is voldoende.

Amendement 2

Ingediend door ChristenUnie Hellendoorn 'Duidelijke profilering van de ChristenUnie: we zijn in de eerste plaats geschapen tot eer van God'

170 Bestuur: Wordt overgenomen.

Stemming: Het amendement wordt aangenomen (VOOR 250 TEGEN 2)

Amendement 3

Ingediend door ChristenUnie Hellendoorn 'Inspiratie geeft niet krachtig genoeg weer wat de Bijbel voor duiding en betekenis heeft voor de politiek van de ChristenUnie'

175 Bestuur: wordt overgenomen

Stemming: Het amendement wordt aangenomen (VOOR 231 TEGEN 3)

180 Er wordt een ORDE VOORSTEL gedaan om alle amendementen waar het bestuur het mee eens is niet in stemming te brengen, maar aan te nemen. Dit orde voorstel wordt verworpen omdat zich geen absolute meerderheid heeft uitgesproken. (VOOR: 99 TEGEN 137)

Amendement 4

Ingediend door ChristenUnie Amsterdam 'ChristenUnie onvoorwaardelijk voor godsdienstvrijheid en levensovertuiging'

- Bestuur: wordt overgenomen
Stemming: Het amendement wordt aangenomen (VOOR 260 TEGEN 0)
- 185 Amendement 5
Ingediend door ChristenUnie Rijssen Holten 'Pensioenfondsen in eigen land maatschappelijk verantwoord laten beleggen'
Bestuur overgenomen
Stemming: Het amendement wordt aangenomen (Voor 225 TEGEN 22)
- 190 Amendement 6
Ingediend door ChristenUnie Amsterdam 'Straat hoeft niet teruggewonnen te worden' Toelichting: Volgens het CBS voelt 15 % van de mensen zich wel eens onveilig in de wijk. 'Terugwinnen van de wijk' is te populistisch
Bestuur: Op mondiale schaal zijn er altijd voorstellen die erger zijn. Het gaat ook om andere situaties dan veiligheid. Het gaat ook om leefbaarheid. Het staat ook tussen haakjes. Het is niet populistisch bedoeld
Stemming : Het amendement wordt verworpen (VOOR 103 TEGEN 160)
- 195 Amendement 7
Ingediend door ChristenUnie Lopik 'politie inzet voetbalwedstrijden'
Het amendement is ingetrokken en wordt niet behandeld.
- 200 Amendement 8
Ingediend door ChristenUnie Apeldoorn 'Politiewerk bij evenementen moet betaald worden door organisator evenement'
Bestuur: wordt overgenomen met toevoeging
Stemming: Het amendement wordt aangenomen (VOOR 245 TEGEN 17)
- 205 Amendement 9
Ingediend door ChristenUnie Nijmegen en Amsterdam 'Zware verslaving aan bijvoorbeeld heroïne is een ziekte, de betrokkenen verdienen onze liefde en zorg'
Toelichting: Nijmegen en Amsterdam zien graag dat in sommige gevallen methadonverstrekking toch accepteren kan worden. Ook als dit niet direct leidt tot afkicken. Verslaving kan een ongeneselijke ziekte zijn. Daarom: geef deze mensen een eerlijke kans.
Bestuur: Het gaat er niet om dat mensen geholpen worden. we willen dat mensen genezen worden. Dit doel blijft overheid staan. Doel afkicken staat overeind.
Stemming: Het amendement wordt verworpen (VOOR 63 TEGEN 189)
- 210 Amendement 10
Ingediend door ChristenUnie Barneveld, Amsterdam, en Amersfoort 'Schrappen van voorstel voor het ontnemen Nederlandschap bij terroristische misdrijven'
Toelichting: Elke Nederlander heeft dezelfde rechten en plichten. Je creëert twee soorten Nederlanders en dit doet afbreuk aan ons gelijkheidsprincipe.
Bestuur: Het gaat om hele specifieke gevallen, wanneer iemand zich bijvoorbeeld aansluit bij de Jihad.
Stemming: Het amendement wordt verworpen (VOOR 45 TEGEN 193)
- 215 Amendement 11
Ingediend door ChristenUnie Amersfoort. 'Drugs: alleen verbieden is te mager'
Bestuur: wordt overgenomen
Stemming: Het amendement wordt aangenomen (VOOR 241 TEGEN 6)
- 225 Amendement 12
Ingediend door ChristenUnie Loppersum 'Beschermen van vluchtelingen serieus nemen'
Toelichting. De KV wil niet overal toelichting opgeven alleen bij amendement 20 en 32
Bestuur: Naar de overtuiging van het bestuur wordt er voldoende recht geboden aan de bescherming van vluchtelingen.
Stemming: Het amendement wordt verworpen (VOOR 78 TEGEN 174)
- 230 Amendement 13
Ingediend door ChristenUnie Loppersum 'Gemeente ontwikkelen re-integratiebeleid t.b.v. arbeidsparticipatie vluchtelingen'
Bestuur: Naar overtuiging van het bestuur wordt dit voldoende geborgd door de lessen die men krijgt wat leidt tot een startkwalificatie op de arbeidsmarkt.
Stemming: Het amendement wordt verworpen (VOOR 46 TEGEN 209)
- 235 Amendement 14
Ingediend door ChristenUnie Loppersum 'Wel gratis tolk voor vluchtelingen die nog maar kort in Nederland zijn'
Bestuur: overnemen met toelichting
Stemming: Het amendement wordt aangenomen (VOOR 208 TEGEN 22)
- 240 Amendement 15
Ingediend door ChristenUnie Tynaarlo 'Behoudt tweede nationaliteit'
Bestuur: wordt overgenomen
Stemmingen: Het amendement wordt aangenomen (VOOR 253 TEGEN 10)
- 245 Amendement 16
Ingediend door ChristenUnie Loppersum 'Leges verblijfsvergunningen en naturalisatie omlaag'
Bestuur: wordt overgenomen
Stemming: Het amendement wordt aangenomen (VOOR 242 TEGEN 22)
- 250

Amendement 17

Ingediend door ChristenUnieNijmegen 'De bijdrage van arbeidsmigratie aan de Nederlandse samenleving moet niet alleen in euro's worden uitgedrukt'

255 Toelichting: Kennismigratie is niet alleen in euro's te meten, er moet rekening met promovendi gehouden worden.
Bestuur: Zij zullen na de pauze terugkomen op dit amendement.

De voorzitter kondigt de pauze aan. Voordat de pauze begint wordt de campagnespot vertoond. Het ochtendgedeelte wordt afgesloten met het zingen van het *Onze Vader*.

260 **PAUZE**

Na de pauze wordt het programma voortgezet met een interview. Menno Helmus gaat in gesprek met Joel Voordewind en Klaas Harink.

265 Het verkiezingsprogramma valt op door met name de lengte van het onderdeel Economie: groen en sterk en Samenleving: vrij en verantwoordelijk. Menno Helmus meldt dat Joel gisteren is uitgeroepen tot fair politician of the year 2011-2012. Volgens de Evert Vermeerstichting heeft hij zich het meeste van alle Kamerleden ingezet voor eerlijke en rechtvaardige politiek ten aanzien van ontwikkelingslanden. Joel ervaart dit als blijk van waardering, voor de ChristenUnie om de oneerlijke handelsverhoudingen, wapenhandel en kinderarbeid tegen te gaan. Hij geeft aan dat hij in de fractie samenwerkt met Cynthia Ortega, Carola Schouten en Esmé Wiegman om moties in te dienen op dit
270 onderwerp. Hij voelt dit als aanmoediging, omdat er veel te doen is. Als we spreken over ontwikkelingssamenwerking dan blijft er maar 1,8 miljoen euro staan, maar er zijn wel meer ontwikkelingslanden die hun producten niet op onze markt kwijt kunnen. Ook schuldverlichting is een belangrijk punt waar een minister van ontwikkelingssamenwerking voor nodig is, zodat er coherent beleid komt voor eerlijke handel.

275 Menno Helmus vraagt Klaas Harink, kandidaat nr. 35 op de lijst, directeur VluchtelingenWerk Noord Nederland, wat hem in het bijzonder raakt. Het valt op dat asiel en integratie twee polen kent, medemenselijkheid, recht op bescherming en in vrijheid leven en eigen verantwoordelijkheid. Kom je naar Nederland, dan moet je aan het werk. Je bent hier vrij, maar hebt ook verantwoordelijkheden. Er is spanning tussen de vluchteling die hier komt wonen en vindt dat de Nederlander makkelijker mag
280 zijn. Anderzijds is er de kan van de Nederlander die niet durft te zeggen dat je de taal onder de knie moet krijgen en dat je hier zelf aan de bak moet. Klaas Harink vindt dat dit goed is gewaarborgd in het verkiezingsprogramma. De zaal bevestigt dit met applaus. Joel Voordewind geeft aan dat godsdienstvrijheid hier en daar moet gelden. Geloofsgenoten krijgen in Pakistan ruimte voor godsdienstvrijheid, maar als imams naar Nederland komen moeten wij hier ook ruimte hebben. Een
285 imam moet niet het recht van godsdienst misbruiken om anderen aan te zetten tot haat of zelfs de doodstraf willen invoeren, dan gaat het recht van godsdienstvrijheid te ver. Hier trekken wij de streep.

7. Vaststelling verkiezingsprogramma deel II

290 De voorzitter doet een huishoudelijke mededeling. Als de indiener van een amendement gebruik wil maken van spreektijd, dan mag het. Als de indiener geen spreektijd wenst, wordt bij amendementen die zijn overgenomen door het bestuur gevraagd of stemming nodig is. Zo niet, dan worden de amendementen geacht te zijn overgenomen door het congres. Na behandeling van alle amendementen is gebleken dat de volgende (gewijzigde) amendementen zonder stemming zijn
295 overgenomen door het congres: amendement 27, 34, 35, 40, 54, 55, 56, 59, 66, 70, 72, 73, 78, 79, 81, 84, 86, 89, 93, 96, 98, 102, 109, 118, 121, 123, 127, 128, 129, 130, 132, 134, 137, 143, 145, 146, 149, 152, 154, 156, 158, 160, 164, 167, 168, 169, 180, 182, 186, 189, 194, 195, 198, 199, 201, 203, 207, 210 en 211

Amendement 17

Het programma wordt voortgezet met de behandeling van amendement 17 van Nijmegen, waarbij het bestuur nog zal ingaan op een financiële onderbouwing van amendement 17, t.w.v. € 51.000. ChristenUnie Zwolle verzoekt een algemene opmerking

300 te plaatsen. Het concept verkiezingsprogramma is een mooi geheel en een mooi totaal. Er is wel spanning bij dit thema en de
bureaucratie; er moet meer ruimte zijn en minder regelgeving komen. Het is goed en gewenst, maar wel een spanningspunt.
Veel punten leiden tot nieuwe regelgeving, maar nieuwe regels zouden verboden moeten zijn. Bij het thema Europa zijn er wel
nuances te noemen, maar van belang is dat we voor goed gaan en niet voor goedkoop. De heer Adema licht toe dat de
305 programmacommissie dit spanningsveld ook ziet. Hij geeft aan dat het de kiesverenigingen vrij stond om te reageren op het
programma en die onderdelen waar ChristenUnie Zwolle vindt dat regels geschrapt moeten worden. Die kans hebben de leden
nu gehad. Verlaten wij in de volle breedte de genoemde € 51.000 dan zet je de deuren breed open. In de wetgeving is op dit
moment ruimte om af te wijken, waarbij specifieke gevallen van buiten Europa worden uitgezonderd als wij daar behoefte aan
hebben.
Het amendement van Zwolle wordt in stemming gebracht en verworpen met 23 stemmen voor en 188 stemmen tegen.

310 Amendement 18

ChristenUnie Leiden licht toe: Het niet spreken van Nederlands zou een probleem zijn, terwijl een aanzienlijk deel van de
bevolking geen Nederlands spreekt. Wie weet is er een andere gemeenschappelijke taal waarin we ook elkaar kunnen vinden.
De heer Adema licht toe dat de programmacommissie vindt dat Nederlands de voertaal van de overheid is, dit is de rijkstaal, en
dat is niet voor niets. In het gewone verkeer met de overheid is het legitiem dat mensen zich anders verwoorden. Maar als
315 vluchtelingen hiernaar toe komen, is een belangrijke voorwaarde dat zij om deel te nemen aan de maatschappij het Nederlands
beheersen. Dat is niet vergelijkbaar met wat in het amendement wordt gezegd.
Het amendement van Leiden wordt in stemming gebracht en verworpen met 19 stemmen voor en 222 tegen.

Amendement 19

ChristenUnie Loppersum licht amendement 19 niet toe.

320 De heer Adema licht toe dat wij niet willen meewerken aan onderdrukking, maar ons sterk maken voor een rechtvaardig
asielbeleid, wat ook uit het programma blijkt. Daarmee wordt het amendement van Loppersum overbodig.
Het amendement van Loppersum wordt in stemming gebracht en verworpen met 17 stemmen voor en 207 tegen.

Amendement 20

325 ChristenUnie Loppersum licht toe: Vluchtelingen hebben soms een reden om niet met gezinsleden te reizen, omdat hun
veiligheid in gevaar is. Dan wordt dit vervolgens tegen je gebruikt als je in Nederland komt. Nederland is het enige land in de EU
die dit beleid voert.
De heer Adema licht toe dat men het amendement deels wil overnemen, nl. dat de nareistermijn wordt geschrapt, maar dat er
wel een feitelijke gezinsband moet zijn.
Het amendement van Loppersum wordt in stemming gebracht en verworpen met 72 stemmen voor en 147 tegen.

330 Amendement 21

ChristenUnie Loppersum licht amendement 21 niet toe.

De heer Adema licht toe dat in het programma over huisvesting staat dat de overheid asielzoekers veilige opvang biedt, dat
mensen geestelijk en lichamelijk gezond blijven en dat detentie uiterste noodzaak is en kinderen daarin niet thuis horen.
Het amendement van Loppersum wordt in stemming gebracht en verworpen met 17 stemmen voor en 197 tegen.

335 Amendement 22

ChristenUnie Zaanstad licht toe: er staat niets over in deze paragraaf dat de situatie voor onschuldig vastgehouden
vreemdelingen belabberd is. Daar moeten we ons landelijk sterk voor maken, zodat de omstandigheden worden verbeterd. Los
van detentie als middel. De heer Adema licht toe: de detentie zorg voor asielzoekers moet gewoon goed zijn. Het ChristenUnie
programma geeft voldoende waarborg daarvoor.

340 Het amendement van Zaanstad wordt in stemming gebracht en verworpen met 107 stemmen voor en 117 tegen.

Amendement 23

345 ChristenUnie Purmerend licht toe met een specifiek geval van een gezin in de 70 dat teruggaat naar Afghanistan nadat op
medische gronden men heeft geprobeerd een verblijfsvergunning te krijgen en omdat de Woonwerkbijstandwetuitkering is
beëindigd, en geen inkomsten meer heeft. In het preadvies staat dat er geen recht op uitkering bestaat voor asielzoekers, Maar
hoe moet zo'n gezin dan in zijn levensonderhoud voorzien?
De heer Adema is het met Purmerend eens, maar de zorg van overheid voor asielzoekers en de kwaliteit van leven moet
geborgd zijn. Het gaat te ver om elke asielzoeker een uitkering te geven.
Het amendement van Purmerend wordt in stemming gebracht en verworpen met 25 stemmen voor en 234 tegen.

De amendementen 24 en 25 worden ingetrokken door ChristenUnie Rotterdam

350 Amendement 26

ChristenUnie Amersfoort meldt het preadvies van het bestuur over godsdienstvrijheid en kerkklokken te willen overnemen.
Het amendement wordt in stemming gebracht en overgenomen met 182 stemmen voor en 80 tegen.

Amendement 28

355 ChristenUnie Rotterdam vindt het boerkaverbod wereldvreemd. Integraalhelmen worden vooral door pizzabezorgers gedragen
en zijn geaccepteerd. Bivakmutsen zijn niet te zien in het straatbeeld en wij laten ons ook niet afschrikken door dragers van
integraalhelmen. Gun andere godsdiensten de ruimte die wij ook willen hebben

De heer Adema licht toe dat wij een partij van godsdienstvrijheid zijn. We leven in een staat gebaseerd op contact met andere mensen. Het voorbeeld van de integraalhelmen vindt hij niet terecht, omdat bijv. bij voetbalwedstrijd het dragen van een helm redenen is waarom iemand kan worden opgepakt en daarmee dus vergelijkbaar is met het dragen van een boerka.

360 Het amendement van Rotterdam wordt in stemming gebracht en verworpen met 78 stemmen voor en 149 tegen.

Amendement 29

ChristenUnie Amsterdam vindt het goed om Nederland hiertegen te beschermen, maar vindt het onhaalbaar om elke cent uit Iran tegen te houden. In de Koude Oorlog is hierover ook overspannen gedaan en het is niet raadzaam om al het geld tegen te houden, omdat er ook geld is wat wel goed bestemd wordt.

365 De heer Adema licht toe dat het misschien onhaalbaar lijkt, maar niet onwenselijk. Het is wenselijk om dit in sommige gevallen wel te doen. Ook in landen waar je het toch probeert. Het is wenselijk om het op te nemen waar het kan en effect heeft. Het amendement van Amsterdam wordt in stemming gebracht en verworpen met 44 stemmen voor en 209 tegen.

Amendement 30

ChristenUnie Amersfoort licht toe: de jihad als zodanig bestaat niet, maar is een ideologie waar mensen terreurdaden op baseren. Het maakt niet uit op welke idealen ze terreur baseren, alle terroristen moeten gelijk worden behandeld.

370 De heer Adema vraagt of hij goed heeft begrepen dat Amersfoort vindt dat bij elke terrorist die straf moet plaatsvinden. Dit bevestigt ChristenUnie Amersfoort. De heer Adema kan zich dit voorstellen, maar wil het niet te breed trekken. Hij wil het amendement daarom ook voorleggen aan het congres voor stemming. Het amendement wordt na stemming overgenomen met 155 stemmen voor en 85 stemmen tegen.

Amendement 31

Perspectief licht toe: in het kader van de bezuinigingen van de overheid is het verdedigbaar om het BTW tarief te verhogen. In 1968 is voor het eerst btw geheven, nl. 14 %, behalve op eerste levensbehoeften, daarop werd 4% geheven. Perspectief vraagt daarom of kunst en cultuur dan een eerste levensbehoefte is.

380 De heer Adema licht toe dat in het preadvies wel een verandering wordt aangebracht, nl. podiumkunst is ongeveer de helft van kunst en cultuur en hiervoor het lage btw tarief te laten gelden, 6 %. Kunstverzamelaars hebben al zoveel in huis, dat het een luxe is, dus hier het hoge tarief te laten gelden. Het moet ook niet zo zijn dat we met deze maatregel veel mensen op straat zetten. Het amendement van Perspectief wordt in stemming gebracht en verworpen met 40 stemmen voor en 190 tegen.

Amendement 32

ChristenUnie Loppersum licht toe: Als asielzoekers binnenkomen, krijgen ze geen asiel, generaal pardon of buiten hun schuld; ze willen Nederlander worden, maar hebben geen juiste papieren. Dit moet makkelijker worden.

385 De heer Adema licht toe: de procedure voor asielzoekers en de procedure voor migranten zijn verschillende procedures en het moment van de status komt daarna. Daarna komt het naturalisatie traject, daarom ontraadt het bestuur het amendement. Het amendement van Loppersum wordt in stemming gebracht en verworpen met 67 stemmen voor en 192 tegen.

Amendement 33

Perspectief licht toe dat dit amendement aansluit bij amendement 44 en daarom amendement 44 intrekt.

390 ChristenUnie Rotterdam licht toe dat men wil bereiken dat het automatisme dat er na een kabinetscrisis verkiezingen komen verbroken wordt. Er kan binnen bestaande verhoudingen best een nieuw kabinet worden gevormd.

395 De heer Adema licht toe dat het amendement van Perspectief een rigidere strekking heeft, nl. van 1x per 4 jaar verkiezingen. Het lenteakkoord is het voorbeeld - onder aanvoering van ons ChristenUnie lid - dat de Kamer in staat is om verantwoordelijkheid te nemen, ook als er een kabinetscrisis is. Het Kabinet wil wel snel doorschakelen naar verkiezingen. De programmacommissie vindt dit een mooi amendement om aan het congres voor te leggen. Het amendement van ChristenUnie Rotterdam wordt in stemming gebracht en overgenomen met 262 stemmen voor en 12 tegen.

Amendement 36

ChristenUnie Voorne licht toe: het rijk beslist waar ze taken neerlegt, bij gemeente of provincie. Laat daar dan de keuze hoe ze dat uitvoeren. Het gaat het rijk niet aan om vrijheden weer in te perken, daarom stelt ChristenUnie Voorne voor deze beperkingen los te laten.

400 De heer Adema licht toe dat de gemeente vrij is om taken uit te voeren.

405 Samenwerkingsverbanden leidt in Nederland tot ca. 2200 WGR's. Samenwerking op deze schaal willen we door de provincie laten uitvoeren. Het is nu tijd om dit voort te zetten in plaats van te beperken. Het amendement van Voorne wordt in stemming gebracht en verworpen met 73 stemmen voor en 170 tegen.

Amendement 37

ChristenUnie Voorde vraagt om een aanpassing van het amendement n.a.v. de reactie /het preadvies van het bestuur en wel "Beperken tot in de randstad liggen... de taken voor openbaar vervoer voor provincies en grote steden als regio's. Een verplichtend karakter opleggen leidt tot bestuurlijke druk

410 De heer Adema kan zich in die tekst vinden en stelt voor het gewijzigde amendement over te nemen. Het congres wordt gevraagd of stemming nog nodig is. Er is geen stemming meer nodig over 37.

- Amendement 38
415 ChristenUnie Amsterdam is het niet eens met de wijziging in het preadvies van het bestuur. Het is vaak ingewikkeld om zaken over te dragen naar gemeenten, en 2200 WGR's is wel veel. Daarom is harmoniseren gewenst, maar ChristenUnie Amsterdam vindt dit niet de oplossing.
De heer Adema licht toe dat het blijft bij het inperken in plaats van het aanbrengen van meer structuur.
Het oorspronkelijke amendement wordt in stemming gebracht en verworpen met 99 stemmen voor en 139 tegen.
- Amendement 39
420 ChristenUnie Purmerend licht amendement 39 niet toe.
De heer Adema licht toe dat als je het programma leest, dat dan de Balkenende norm naar beneden gaat. Het uitgangspunt is te vrijblijvend.
Het amendement van Purmerend wordt in stemming gebracht en verworpen met 30 stemmen voor en 189 tegen.
- Amendement 41 is ingetrokken.
- Amendement 42
430 ChristenUnie Voorne licht toe dat het preadvies van het bestuur inhoudelijke tegenstelling betekent; het is vrijheid in een keurslijf. Dit mag niet leiden tot lastenverhoging, meer werk, meer kosten, negatief resultaat.
De heer Adema licht toe dat het verschuiving van de lasten is. Democratische vertegenwoordiging is er in raden en staten. Dan moet de verschuiving ook naar de juiste bestuurslaag toe. De ChristenUnie wil de lastenverlaging zoveel mogelijk beperken.
Het amendement van Voorne wordt in stemming gebracht en verworpen met 23 stemmen voor en 231 tegen.
- Amendement 43
435 ChristenUnie Bunschoten vindt dat dit punt uit de lucht komt vallen. Er is weinig toelichting en Bunschoten vraagt, wat precies is bedoeld. ChristenUnie Bunschoten vindt dat het dan ook niet in het programma moet worden opgenomen, maar dat we het er in de partij nog 's over moeten hebben.
De heer Adema licht toe dat dit ook in 2010 zo in het programma stond, maar nog minder gespecificeerd. Het gaat om democratische verantwoording.
Het amendement van Bunschoten wordt in stemming gebracht en verworpen.
- Amendement 44
440 PerspectieF licht toe dat de Nederlandse taal al eeuwen bestaat en daarom de grondwet niet nodig heeft. We moeten af van alles in een wet te willen gieten. Een wijze wetgever weet wanneer hij prioriteiten moet stellen, en houdt maat.
De heer Adema licht toe dat een kleine wijziging van de grondwet inhoudt het houden van maat. De Grondwet gaat over vrijheden, het ambtenarenrecht regelt geschillen tussen openbare lichamen, etc. Daarom kan dit ook niet ontbreken, juist omdat dit de hoofdtaal is.
445 Het amendement van PerspectieF wordt in stemming gebracht en verworpen met 89 stemmen voor en 151 tegen.
- Amendement 46 leidt tot een: erratum in de stukken: "Indien de Raad van State concludeert dat een wetsvoorstel uitleg vergt, kan dit slechts – indien door tenminste 30 Kamerleden verlangd - met een gekwalificeerde meerderheid van twee derde worden aangenomen. ChristenUnie Capelle aan den IJssel is het eens met het voorstel. Ook de heer Adema is het hiermee eens. Het congres wordt gevraagd of stemming hierover nog nodig is. Er is geen stemming meer nodig over amendement 46.
450 Het erratum wordt overgenomen.
- Amendement 47
455 ChristenUnie Amsterdam licht toe: De eis van tweederde meerderheid is een fors middel en Amsterdam vindt dat in 1 zin een meerderheid nodig is. De tekst lijkt ingegeven door een incident rond de toestemming voor ESN. De ChristenUnie heeft zich hiertegen verzet. Deze tekst gaat te ver en is riskant.
De heer Adema licht toe dat dit niet alleen gaat over die situatie. Tal van EU verdragen hebben een werking in de grondwet, en hiervoor is een meerderheid nodig. We moeten goed borgen dat besluitvorming op een degelijke manier gebeurt, omdat ze wel degelijk effect hebben.
Het amendement van ChristenUnie Amsterdam wordt in stemming gebracht en verworpen met 91 stemmen voor en 178 tegen.
- Amendement 48
460 ChristenUnie Rotterdam licht toe dat inkomensafhankelijk in de reactie van het bestuur niet is uitgelegd 'het is niet inkomensafhankelijk omdat het niet inkomensafhankelijk is'. De vertegenwoordiger van Rotterdam meldt dat hij de kinderbijslag niet nodig heeft omdat hij een goed inkomen heeft. Hij heeft wel kinderen en krijgt daarom kinderbijslag.
De heer Adema licht toe dat kinderbijslag een soort solidariteitsheffing is. Solidariteitsheffingen doen we met absolute bedragen en niet inkomensafhankelijk.
465 Het amendement van ChristenUnie Rotterdam wordt in stemming gebracht en verworpen met 73 stemmen voor en 189 tegen.
- Amendement 49
470 PerspectieF licht toe dat zij al jaren pleiten voor gratis OV-kaarten voor mbo-ers, maar dat dit nog niet helemaal in het programma is verwerkt. De vertegenwoordiger van PerspectieF geneert zich als hij gratis reist, met studenten die een andere opleiding volgen en daarom niet gratis reizen.

De heer Adema licht toe dat dit voorstel door de ChristenUnie ooit is ingediend in de Tweede Kamer, maar niet is aangenomen. Waar iedereen de broekriem in deze tijd moet aanhalen, kan dit op dit moment niet zo worden ingevoerd. Iedereen moet een korting krijgen van 70%, dan kan het budgetneutraal worden uitgevoerd. Het amendement van Perspectief wordt in stemming gebracht en verworpen met 91 stemmen voor en 165 tegen.

475 Amendement 50

ChristenUnie Bunschoten wil graag meer accent zetten op centra voor jeugd en gezin, maar kan zich vinden in het preadvies en trekt daarom het amendement in.

480 Amendement 52 bestond uit 2 amendementen van Bunschoten en Veenendaal die werden samengevoegd, maar worden nu weer uit elkaar gehaald.

ChristenUnie Veenendaal heeft nu alsnog gezegd: als het bestuur zegt dit te willen meenemen om er verder in te verdiepen, dan trekt Veenendaal het amendement in.

Het bestuur gaat ermee akkoord om zich eerst in deze materie te verdiepen. Daarmee is dus het amendement van Veenendaal ingetrokken.

485 ChristenUnie Bunschoten neemt dit over, waarmee het amendement niet in stemming wordt gebracht.

Amendement 53

ChristenUnie Gouda licht toe los van de inhoud geen reden te zien om een losse zin in het programma te laten staan. Het preadvies voorziet in een keuze: als je tegen het amendement stemt, blijft de mogelijkheid bestaan dat anderen dan het adoptiekind zelf op de hoogte te blijven van zijn of haar afstamming.

490 De heer Adema licht toe dat het recht fundamenteel dus specifiek moet worden benoemd.

Het amendement van Gouda wordt in stemming gebracht en verworpen met 56 stemmen voor en 192 tegen.

Amendement 57

Op amendement 57 van ChristenUnie Zwolle is een erratum: Toevoegen "voorlichtingen voor ouders en voorlichtingsmateriaal om ouders de mogelijkheid te bieden om dit misbruik terug te dringen".

495 ChristenUnie Zwolle en het bestuur gaan akkoord met deze toevoeging.

Het congres wordt gevraagd of stemming hierover nog nodig is. Er is geen stemming meer nodig over amendement 57. Het erratum wordt overgenomen.

Amendement 58

ChristenUnie Zwolle licht amendement 58 niet toe.

500 De heer Adema licht toe dat het akkoord gaat de tekst over te nemen van het amendement van Zwolle, maar dan door het woord 'aantoonbaar' weg te laten. Zwolle kan zich hierin vinden. De stemming gaat nu over het tekstvoorstel van Zwolle zonder het woord 'aantoonbaar'.

Dit wordt overgenomen met 240 stemmen voor en 35 tegen.

Amendement 60

505 ChristenUnie Amsterdam vindt het gek wat het bestuur doet. Drugs- en alcoholvrije scholen zijn er al. Dit zou niet een regel moeten zijn, maar een uitgangspunt volgens het bestuur. ChristenUnie Amsterdam vraagt zich af wat dan in het programma het onderscheid nog is tussen regels en uitgangspunten.

De heer Adema licht toe dat de schoolleiding nog onvoldoende medewerking hier aan verleent. Soms ook wordt ontkent dat er drugs of alcohol wordt gebruikt. Daarom is heur uitdrukkelijk de vraag dat scholen aandacht moeten hebben voor de alcohol en drugsproblematiek.

510 Het amendement van ChristenUnie Amsterdam wordt in stemming gebracht en verworpen met 51 stemmen voor en 203 tegen.

Amendement 61

ChristenUnie Amsterdam licht toe dat het niet om regels en uitgangspunten gaat, hier gaat het zelfs om wetgeving over iets wat Amsterdam bemoeienis vindt. Amsterdam vindt het gek om tegen scholen te zeggen dat ze wel tomaten en komkommers mogen, maar dat de mars automaten uit de scholen moeten.

515 De heer Adema geeft aan dat hij blijft bij het preadvies.

Het amendement van ChristenUnie Amsterdam wordt in stemming gebracht en verworpen met 99 stemmen voor en 170 tegen.

Amendement 62 trekt ChristenUnie Rotterdam in.

Amendement 63

520 ChristenUnie Amsterdam wil benadrukken dat hier een verschil van mening is: in het programma staat dat het huwelijk een verbintenis is tussen 1 man en 1 vrouw. Als de ChristenUnie aan de macht komt, schaffen we dan het homohuwelijk af? Als je dat hier niet zegt, dan hoeft dit artikel over het huwelijk ook niet in het programma te worden opgenomen. Daarom stelt Amsterdam voor deze passage toe te voegen.

De heer Adema licht toe dat hier het belang van het huwelijk van belang is. In dit artikel ontkennen we niet dat er ook andere vormen zijn, maar zeggen we juist ook iets over andere vormen.

525 Het amendement van ChristenUnie Amsterdam wordt in stemming gebracht en verworpen met 60 stemmen voor en 198 tegen.

Amendement 64

ChristenUnie Zeewolde licht toe dit een beperkte tekst te vinden en vindt ook dat het eigenlijk op de verkeerde plek staat. Lezende het preadvies trekt ChristenUnie Zeewolde het amendement in.

530 Amendement 65

ChristenUnie Lopik vindt dit geen taak voor de overheid, maar de gevolgen van echtscheiding zijn wel een taak voor de overheid en daarom vindt Lopik preventie zo belangrijk.

De heer Adema is het eens met Lopik dat de effecten van echtscheiding gevolgen hebben voor onder meer de overheid. Daarom moet het ook worden opgepakt door de samenleving en niet alleen door de overheid.

535 Het amendement van Lopik wordt in stemming gebracht en verworpen met 98 stemmen voor en 153 tegen.

Amendement 67

ChristenUnie Ede licht amendement 67 niet toe.

Het amendement van Ede wordt in stemming gebracht en verworpen met 33 stemmen voor en 206 tegen.

Amendement 68

540 ChristenUnie Purmerend kan zich niet voorstellen dat ouders die onvoldoende onderwijs hebben gehad, in staat zijn om zelf onderwijs te geven en kan zich ook niet voorstellen dat het in Nederland niet mogelijk is het vervoer te regelen.

De heer Adema licht toe dat het onderwijs moet worden getoetst en dat dat voldoende is geborgd. Dit is daarom ook geen reden om thuisonderwijs af te schaffen.

Het amendement van Purmerend wordt in stemming gebracht en verworpen met 14 stemmen voor en 243 tegen.

545 Amendement 69

ChristenUnie Amsterdam licht toe dat men hiermee wil regelen dat eenvoudige huwelijkssluiting mogelijk is, en voor echtelieden een andere trouwdatum mogelijk te maken dan in het trouwboekje staat. Amsterdam is van mening dat er geen behoefte aan is om dit te regelen.

De heer Adema licht toe dat het boterbriefje op maandag en inzegening op vrijdag mogelijk moet zijn. Wij vinden het fundamenteel en raden daarom het amendement af.

550 Het amendement van Amsterdam wordt in stemming gebracht en verworpen met 99 stemmen voor en 157 tegen.

Amendement 71

ChristenUnie Leiden licht toe dat men bang is dat scholen zomaar geld krijgen wat dan wordt uitgegeven aan een extra manager en een hulpje van de nieuwe manager e, een nieuw logo etc. Dat is geen goede zaak. Leiden wil geld geven aan de MR, het overlegorgaan tussen managers, personeel, en leerlingen.

555 De heer Adema licht toe: exorbitante bedragen aan verkeerde zaken geven, daarover staat elders in het programma al het een en ander. Het controlemechanisme zit er wel in, transparantie waaraan geld besteed wordt. Dit moeten we niet aan de voorkant regelen. Vertrouwen in onderwijs en leerkracht is belangrijk.

Het amendement van Leiden wordt in stemming gebracht en verworpen met ... stemmen voor en ... tegen.

560 Amendement 74

ChristenUnie Purmerend licht amendement 74 niet toe.

De heer Adema licht toe dat het zinnetje in het verkiezingsprogramma discussie geeft: het stemrecht over inzet van passend onderwijs. Als de school dit aanbiedt, dan moeten ook ouders instemmen met de behandeling van het kind, maar ouders kunnen ook kiezen voor een andere school. Doorverwijzen naar een andere school, hierin hebben ouders al instemmingsvrijheid.

565 Het amendement van Purmerend wordt in stemming gebracht en verworpen met 37 stemmen voor en 206 tegen.

Amendement 76

ChristenUnie Amersfoort trekt amendement 76 in om de reden van het bestuur in het preadvies.

Amendement 80

570 ChristenUnie Leiden meldt dat het bestuur met het preadvies lijkt het amendement niet te hebben begrepen. Bepaalde examenleerlingen hebben al een half uur extra, krijgen de examens in een groter lettertype, doen examen met de pc of met gesproken tekst etc. De normen te laten vervallen voor bepaalde leerlingen is niet goed voor het onderwijs.

De heer Adema licht toe dat dit artikel wel nodig is omdat leerlingen op een adequate manier moeten worden bediend.

Het amendement van Leiden wordt in stemming gebracht en verworpen met 53 stemmen voor en 190 tegen.

575 Amendement 82

PerspectieF is voor het bevorderen van studiekeuze en selectie aan de poort. De minister pleit hier al voor. Studenten denken vaak na, vaak gemotiveerder, als ze de studie van hun keuze kunnen doen en daarmee wordt dan automatisch ook de studententijd ingekort.

De heer Adema licht toe dat het preadvies is ontraden, omdat de selectie plaatsvindt in de studieresultaten van de opleiding

580 Het amendement van PerspectieF wordt in stemming gebracht en overgenomen met 136 stemmen voor en 119 tegen. Met deze uitslag wordt met applaus van het congres ingestemd.

Amendement 83

Amendement 83 is ingetrokken.

Amendement 85

- 585 PerspectieF wil het instellingstarief afschaffen, omdat elke euro in onderwijs een investering is waar je 3 euro voor terugkrijgt, later. Juist investeren in het onderwijs en een mastertarief mede bekostigen door de staat.
De heer Adema licht toe dat de overheidsbemoeienis ook 'ns een keer stopt. Er zijn faciliteiten; die moeten we niet ophogen. Na de afronding van een opleiding kan je gaan werken en tegelijk een opleiding volgen. Werkgevers willen vaak ook vervolgstudies meefinancieren.
- 590 Het amendement van PerspectieF wordt in stemming gebracht en verworpen.

Amendement 87

- 595 ChristenUnie Amsterdam licht toe: de ChristenUnie probeert breedte en topsport uit elkaar te trekken, maar haalt wel topsporters op het podium. Als je niet op het topniveau een topsport beoefent, krijgen je op bijstandsniveau een uitkering van NSF en niet alleen breedtesporten zijn nodig om mensen aan het sporten te krijgen. De ChristenUnie moet geen onderscheid maken.
De heer Adema geeft aan dat we geen voetbalwedstrijden en Olympische Spelen moeten subsidiëren. Dit is kostbaar en niet realistisch.
Het amendement van Amsterdam wordt in stemming gebracht en verworpen met 42 stemmen voor en 216 tegen.

Amendement 88

- 600 ChristenUnie Voorne vraagt zich af waar we in Nederland mee bezig zijn en of Voorne de enige is die hier over spreekt. Het gaat om 28000 abortussen per jaar. En het is afgrijselijk.
De heer Adema bevestigt: abortus is vreselijk. Daar is de ChristenUnie helder over. Hierover is een zinsnede in het programma dat de wetgeving druist in tegen de elementaire waarde van het leven. Maar het amendement ontraadt hij.
Het amendement van Voorne wordt in stemming gebracht en verworpen met 34 stemmen voor en 223 tegen.

Amendement 90

- 605 ChristenUnie Leeuwarden vindt dat de zorg een van de pilaren is van de ChristenUnie, maar vindt het niet bezwaarlijk dit te concretiseren in het programma door contractverlenging voor personeel in de zorg. Minder gezicht aan het bed, minder efficiëntie moeten we niet willen.
De heer Adema licht toe: er wordt veel werk verricht in de zorg, maar we moeten niet sturen op omvangscriteria, maar alleen op kwaliteit.
Het amendement van Leeuwarden wordt in stemming gebracht en verworpen met 19 stemmen voor en 225 tegen.

Amendement 91

- 615 ChristenUnie Tynaarlo: de zorgspaarloonregeling mag principieel niet voor onvoorzienbare uitgaven zijn. Ik weet niet wat ik nog krijg, daarom hoort het in een verzekering, of bijv. de AWBZ. Een ander punt is voor jongeren: de hypotheekrente: waar moet je die van betalen?
De heer Adema licht toe dat het niet gaat om kosten die verzekerd moeten zijn. De Basiszorg blijft, maar een rollator en traplift ... In zorginstellingen kun je gaan zorg sparen, dit zijn voorzienbare uitgaven, want daar maken we allemaal vroeg of laat wel eens gebruik van.
Het amendement van Tynaarlo wordt in stemming gebracht en verworpen met 25 stemmen voor en 201 tegen.

Amendement 92

- 620 ChristenUnie Amersfoort geeft geen toelichting bij amendement 92.
Het amendement van Amersfoort wordt in stemming gebracht en verworpen met 12 stemmen voor en 205 tegen.

Amendement 94

- 625 ChristenUnie Amsterdam licht toe dat de Eerste Hulp duur is, dus een eigen bijdrage is geen gek idee. Maar onderscheid in medische noodzaak of niet, zorgt voor wildgroei. Een eigen bijdrage voor iedereen is nodig.
De heer Adema licht toe dat het medisch personeel goed kan inschatten of iemand noodhulp moet krijgen; dat is de basiszorg.
Het amendement van Amsterdam wordt in stemming gebracht en verworpen met 75 stemmen voor en 156 tegen.

Amendement 95

- 630 Amendement 95 licht ChristenUnie Ermelo niet toe.
Het amendement van Ermelo wordt in stemming gebracht en verworpen met 26 stemmen voor en 177 tegen.

Amendement 97 is ingetrokken.

Amendement 99

- 635 ChristenUnie Tynaarlo vindt dit onderdeel niet helder voor de lezer. Als de redactie wordt aangepast, trekt Tynaarlo het amendement in. De redactie wordt aangepast.

Amendement 100 is ingetrokken

Amendement 101

ChristenUnie Bunschoten licht niet toe: de argumenten van het amendement staan in de toelichting, en van de programmacommissie staan ze in het preadvies, maar Bunschoten wenst wel stemming.

640 Het amendement van Bunschoten wordt in stemming gebracht en verworpen met 11 stemmen voor en 242 tegen.

Amendement104

ChristenUnie Bunschoten vindt dat in het programma goede dingen over de problematiek van oudere werklozen staan, maar toch is de werkelijkheid erg schrijnend, men voelt zich gepasseerd. Bunschoten wil dus extra accent op de nood.

Het amendement van Bunschoten wordt in stemming gebracht en aangenomen met 184 stemmen voor en 63 tegen.

645 Amendement 105

PerspectieF vindt dat de AOW leeftijd omhoog moet. Dit heeft te maken met pensioenfondsen, solidariteit, we worden naar huis gestuurd, mogen niet doorwerken als we nog vitaal genoeg zijn.

De heer Adema licht toe dat dit ten opzichte van de huidige versnelling niet verantwoord is. Als je na je 67e door wil werken, zijn er nog mogelijkheden genoeg.

650 Het amendement van PerspectieF wordt in stemming gebracht en verworpen met 65 stemmen voor en 205 tegen.

Amendement 106

ChristenUnie Tynaarlo wenst iedereen van harte toe om door te werken, maar voor een beperkte groep is dit niet mogelijk. Het is geen garantie voor iedereen om door te gaan. De heer Adema licht toe dat leeftijdsbewust personeelsbeleid een wezenlijk onderdeel is. De facto zorgt het amendement ervoor dat de leeftijdsgrens weer naar beneden gaat.

655 Het amendement van Tynaarlo wordt in stemming gebracht en verworpen met 29 stemmen voor en 228 tegen.

Amendement 107

ChristenUnie Hattem licht amendement 107 niet toe.

De heer Adema geeft aan om het amendement niet aan te nemen, maar wel redactionele aanpassingen te doen.

Het amendement van Hattem wordt in stemming gebracht en verworpen met 14 stemmen voor en 234 tegen.

660 Amendement 110

ChristenUnie Bunschoten licht toe: er moet meer accent komen op oudere werklozen die werkzoekend zijn. Het is een nadere invulling van de vorige motie, maar Bunschoten verzoekt om toch hierover te stemmen.

Het amendement van Bunschoten wordt in stemming gebracht en overgenomen met 149 stemmen voor en 73 tegen.

665 **INTERMEZZO**

Menno van Hulst meldt dat het CDA 1/10 deel van de amendementen heeft gehad; wij zijn nu op de helft. Hij vraagt Martine Vonk nr. 12 en Bert Tijhof nr. 13 op de kandidatenlijst op het podium.

Martine Vonk is milieudeskundige, gepromoveerd op Aard en levenswetenschappen en gaat ervan uit dat Waarden en principes inspirerende aanknopingspunten bieden voor duurzaamheid en kwaliteit van leven in de westerse samenleving.

670

Bert Tijhof is nu fractieleider van ChristenUnie Holten en productie manager bij Polynorm aluminium BV. Aan hem de vraag of Groen en Sterk een tegenstelling is, en of de aluminium industrie niet vervuilend is. Dit is wel het beeld bij velen, maar dat is niet het geval, omdat dit vooral cradle to cradle kan functioneren, met andere woorden, aluminium is recyclebaar.

675 Martine Vonk gelooft het wel, maar dan moet er vooral wel gerecycled worden. Ook moet er dan in groene energie gestoken worden.

Bert Tijhof meldt dat dit ook gebeurt. In aluminiumproducten kunnen zonnepanelen worden geplaatst, met certificaat en al kunnen we gerecyclede producten leveren.

680 Ook aan Martine Vonk wordt gevraagd of Economie groen en sterk samen kunnen gaan. Zij vindt dat dat kan en dat dat ook moet. Voor een sterkere economie moet je je richten op duurzaamheid, en kwaliteit voor mens en natuur. Haar favoriet in het verkiezingsprogramma is dan ook duurzame energie. Als het om aluminium gaat, geeft ze aan dat bedrijven behoefte hebben aan stabiele regels, niet steeds het beleid veranderen, maar een stip aan de horizon waar je naar toe gaat.

685 Bert Tijhof geeft aan dat hij ook met Carola Schouten heeft besproken hoe de crisis in de bouw over kan gaan: zet een stip op de horizon. Ondernemers moeten helderheid hebben hoe ze daarnaar toe kunnen werken, dan krijgen ze vanzelf weer een goede horizon.

690 Menno van Hulst vraagt naar kritiek op groen en sterk richting Martine Vonk, omdat de beeldvorming van milieubewegingen nog steeds te maken heeft met geitenwollensokken. Maar feitelijk is dit niet meer zo, ondernemers moeten elkaar versterken en opzweepen; er zit potentie in voor de toekomst. Martine Vonk is het hiermee eens; hoe groen de ChristenUnie is, weet lang niet iedereen, terwijl het wel een van de kernpunten is van de ChristenUnie. Op de vraag hoe haar eigen leven/huis eruit ziet, vertelt ze over een groene achtertuin met levende planten en een stukje land voor groenten en fruit. Binnen de ChristenUnie is ze lid van de Duurzaamheidscommissie. Ze wil ook wat betekenen voor de ChristenUnie op alle niveaus, hoe dit onderwerp ook nog meer geïmplementeerd kan worden in de partij en in het land. Thuis investeert ze ook steeds een stukje in het huis met eerst dubbel glas, een milieuvriendelijke kachel en een warmtepomp; haar huis wordt elk jaar CO2 neutraler.

Het programma wordt vervolgd met behandeling van de amendementen.

Amendement 111

700 ChristenUnie Hattem licht amendement 111 niet toe.
Het amendement van Hattem wordt in stemming gebracht en verworpen met 20 stemmen voor en 181 tegen.

Amendement 112

705 ChristenUnie Gouda: op de arbeidsmarkt is voor de positie van oudere werknemers al aandacht, maar 2% kans is er voor de oudere werknemer weer aan de slag te komen. Daarom is er ontslagbescherming nodig voor oudere werknemers. Er is wel een rechterlijke toetsing achteraf, maar dan staat de werknemer al met 1-0 achter.
De heer Adema licht toe: de rechterlijke toets blijft een verworven recht van de werknemer.
Het amendement van Gouda wordt in stemming gebracht en verworpen met 62 stemmen voor en 199 tegen.

Amendement 113

710 ChristenUnie Bunschoten licht toe: het voorstel geeft lang tijd voor tijdelijke contracten, Bunschoten wil dit graag beperken en eerder besluiten tot vaste contracten.
De heer Adema licht toe dat in het beleid al sprake is van opbouw van tijdelijke contracten, waardoor de tijdelijkheid minder wordt en redelijk een vorm van bijna vast contract ontstaat.
Het amendement van Bunschoten wordt in stemming gebracht en verworpen met 28 stemmen voor en 213 tegen.

Amendement 114

715 ChristenUnie Ermelo zet ook grote vraagtekens bij de effectiviteit want de contracten zijn nog steeds geen vaste contracten
Het amendement van Ermelo wordt in stemming gebracht en verworpen met 31 stemmen voor en 225 tegen.

Amendement 115 is ingetrokken.

Amendement 116

720 ChristenUnie Tynaarlo licht toe: er zijn allerlei mogelijkheden, maar niet iedereen is zo assertief. Daarom zal het ontslagrecht nodig blijven.
De heer Adema licht toe dat het al een verbetering is ten opzichte van het Lenteakkoord; Dit sluit aan bij het amendement van ChristenUnie Amersfoort.
Het amendement van Tynaarlo wordt in stemming gebracht en verworpen met 51 stemmen voor en 214 tegen.

Amendement 117

725 Amendement 117 licht ChristenUnie Apeldoorn niet toe.
Het amendement van Apeldoorn wordt in stemming gebracht en verworpen met 17 stemmen voor en 197 tegen.

Amendement 119

ChristenUnie Tynaarlo licht toe: de aanpassing is nodig, maar suggereert verplichte aflossing van max. 50%. Dan houd je voldoende bestedingsruimte over en die komt ten gunste van de economie.
Het amendement van Tynaarlo wordt in stemming gebracht en verworpen met 58 stemmen voor en 197 tegen.

730 Amendement 120

Amendement 120, een bondje tussen ChristenUnie Nijmegen en Perspectief: Perspectief pleit ervoor om de hypotheekrenteaf trek te beperken tot 300.000 euro. Geloven durven doen, heeft moed, lef en vooral durven nodig om het te beperken tot 300.000 euro.
De heer Adema vindt dit stoer klinken maar als wij vanaf 500.000 euro nog doorgaan tot 300.000 euro, dan komt de markt in het

735 lagere segment in de problemen
Het amendement van Nijmegen en Perspectief wordt in stemming gebracht en verworpen met 70 stemmen voor en 186 tegen.

Amendement 122

Amendement 122 van ChristenUnie Ermelo heeft geleid tot een aangepast preadvies. Het bestuur wil het amendement gewijzigd overnemen door de term restschuld aan te scherpen.

740 ChristenUnie Ermelo is hiervoor als er sprake is van medefinanciering, maar dan is de rente niet aftrekbaar.
De tekst wordt daarom redactioneel aangepast. Ermelo trekt dan het amendement in.

Amendement 124 is ingetrokken.

Amendement 125

745 ChristenUnie Bunschoten licht toe dat het woordje in het tekstvoorstel 'voor starters' is weggefallen. Niet vermogende ouders en starters hebben deze regeling nodig. Het voorstel is om voor starters overkreditering woningaankoop tot max.106% toe te staan.

De heer Adema licht toe dat door de afschaffing van de overdrachtsbelasting voor starters de noodzaak minder is.
Het amendement van Bunschoten wordt in stemming gebracht en verworpen met 53 stemmen voor en 194 tegen.

Amendement 126

750 ChristenUnie Hatterm licht amendement 126 niet toe.

De heer Adema licht toe dat dit een vrijwillige rekening is. Als je hiervoor kiest, kan dat nuttiger zijn dan sparen voor het pensioen.

Het amendement van Hatterm wordt in stemming gebracht en verworpen met 27 stemmen voor en 183 tegen.

Amendement 127

755 ChristenUnie Nunspeet licht toe dat met de door het bestuur voorgestelde wijziging in het amendement het programma en de kandidatenlijst duidelijk maken dat ondernemers een volwaardige plek in de politiek hebben en stemming hierover niet meer nodig vindt.

Amendement 131

760 ChristenUnie Voorne licht toe dat de reactie van het bestuur ertoe leidt dat Voorne graag het amendement wil wijzigen. Dit beperkt zich tot het weglaten van de woorden 'is een nevenactiviteit en...".

De heer Adema licht toe dat het hier gaat over gemeenschappelijk landbouwbeleid, marktordening en leefbaarheid platteland. Gaan we het amendement aannemen, dan is de consequentie dat de hoofdactiviteit wordt de nevenactiviteit. Wij willen dit per definitie niet.

Het amendement van Voorne wordt in stemming gebracht en verworpen met 22 stemmen voor en 191 tegen.

765 Amendement 133

ChristenUnie Lopik licht toe: de tekstaanpassing over antibiotica wordt ontraden omdat een onderwerp te specifiek is om in het programma op te nemen. Is het zo specifiek omdat het het enige preventieve is bij dieren? Dan wordt pijnbestrijding bij melkvee etc. dierenmishandeling.

770 De heer Adema licht toe dat het een begrijpelijke argument is. Hij vindt dat dit punt moet worden meegegeven aan de kandidaten van de kandidatenlijst als bespreekpunt, maar dat het te specifiek is voor het verkiezingsprogramma nu.
Het amendement van Lopik wordt in stemming gebracht en verworpen met 42 stemmen voor en 175 tegen.

Amendementen 135 en 136 zijn ingetrokken.

Amendement 139

775 ChristenUnie Ermelo licht amendement 139 niet toe.

Het amendement van Ermelo wordt in stemming gebracht en verworpen met 9 stemmen voor en 223 tegen.

Amendement 140

ChristenUnie Veenendaal wil graag het heffingsvrij vermogen verhogen tot 50.000 euro om gezinnen en jongeren de gelegenheid te geven te kunnen sparen. Dit wordt steeds duurder, maar de kosten zijn terug te winnen door de belasting boven de 50.000 euro te verhogen.

780 De heer Adema licht toe dat het goedkoper maken van arbeid de economie op gang moet brengen, een maatregel aan de voorkant. Het CPB heeft laten weten dat de spaarzin niet verbetert met het verhogen van het heffingsvrij vermogen. Dit is ook vreselijk duur. In de financiële onderbouwing van het programma moeten we bekijken of er nog ruimte te creëren is.
Het amendement van Veenendaal wordt in stemming gebracht en verworpen met 41 stemmen voor en 193 tegen.

Amendement 141

785 ChristenUnie Capelle aan den IJssel reageert op het preadvies dat het beiden niet een vermogensrendementsheffing is, maar een vermogensheffing,

De heer Adema licht toe dat we wel moeten uitgaan van vermogensredementsheffing. Dan kan het percentage belasting anders worden ingericht. Maar het is een dure rekening. Want 1% kost heel veel.

Het amendement van Capelle aan den IJssel wordt in stemming gebracht en verworpen met 60 stemmen voor en 199 tegen.

- 790 Amendement 142
Amendement 142 zou zijn ingetrokken, maar blijkt nu niet te zijn ingetrokken. ChristenUnie Barneveld licht toe: vlees als duurzaam product is in strijd met de visie van de ChristenUnie, want het remt duurzame landbouw, doordat boeren minder financiële ruimte krijgen. Het stimuleert vervolgens de consument om goedkoper vlees te kiezen. De vleesproductie sector heeft grote weerstand tegen de invoering van de vleestax. Als die wel wordt ingevoerd, dan heeft men het gevoel dat de ChristenUnie de achterban in de steek laat.
- 795 De heer Adema licht toe dat het gaat om een beperkt deel van de totale vleesproductie. 80% wordt geëxploiteerd, blijft 20% over. De vleesproductie zou het niet remmen. We zeggen ook in het programma iets over ruimte en een reëel beloning voor boeren. We verwachten op dit moment niet dat de verhoging van de BTW tot verlaging van de consumptie leidt. De boer krijgt ook de ruimte en we moeten de verantwoordelijkheid ook daar neerleggen waar die hoort. Agrariërs zijn bovendien al op een duurzame manier bezig met landbouw.
- 800 Het amendement van Barneveld wordt in stemming gebracht en verworpen met 71 stemmen voor en 160 tegen.
- Amendement 144
ChristenUnie Purmerend licht toe: de schuldhelpverlening moet efficiënt en eenvoudiger worden, door budgettering, maar liever met een opsomming van ideeën, bijv. het sparen aanmoedigen.
- 805 De heer Adema licht toe: in de paragraaf staat ook hoe om te gaan met schuldhelpverlening.
Het amendement van Purmerend wordt in stemming gebracht en verworpen met 4 stemmen voor en 212 tegen.
- Amendement 147
ChristenUnie Apeldoorn licht amendement 147 niet toe.
Het amendement van Amersfoort wordt in stemming gebracht en verworpen met 14 stemmen voor en 220 tegen.
- 810 ChristenUnie Rijssen/Holten gaat akkoord met het preadvies van het bestuur op amendement 148 en trekt daarom het amendement in.
- Amendement 150
ChristenUnie Apeldoorn licht amendement 150 niet toe.
Het amendement van Apeldoorn wordt in stemming gebracht en verworpen met 12 stemmen voor en 215 tegen.
- 815 Amendement 151
ChristenUnie Voorne licht toe dat men de reactie van het bestuur betreurt omdat juist het rentmeesterschap dat de ChristenUnie hoog in het vaandel heeft, niet in het programma terug komt.
De heer Adema licht toe dat elders in de tekst van het verkiezingsprogramma de lading al voldoende het rentmeesterschap tot uitdrukking brengt.
- 820 Het amendement van Voorne wordt in stemming gebracht en verworpen met 111 stemmen voor en 139 tegen.
- Amendement 153
ChristenUnie Capelle aan den IJssel heeft amendement 153 ingetrokken.
- Amendement 155
ChristenUnie Oldenbroek licht amendement 155 niet toe.
- 825 De heer Adema licht toe dat het bestuur het amendement ontraadt, omdat dit geen goede discussie is op dit moment. Het waterschap doet goed werk voor onze veiligheid. Het Openbaar bestuur komt nog met een nieuwe notitie over het openbaar bestuur.
Het amendement van Oldenbroek wordt in stemming gebracht en verworpen met 31 stemmen voor en 205 tegen.
- Amendement 157
ChristenUnie Capelle aan den IJssel trekt amendement 157 in, want het plan om deze metrolijn aan te leggen, was niet zo opgeschreven dat Capelle aan den IJssel het herkende, maar de programmacommissie heeft het goed uitgelegd. De tekst in het programma moet wel redactioneel worden aangepast.
- Amendement 159
ChristenUnie Rotterdam licht toe dat het onderwerp km zones opheffen gaat over snelwegen die langs bewoond gebied lopen. Het doel is de uitstoot van lucht en geluid te verminderen. Vanuit leefbaarheid is dit een verdedigbaar beginsel.
- 835 De heer Adema licht toe waarom het amendement vraagt om een uitspraak van het congres: de zone moet soms ook dynamisch kunnen worden ingericht. Met dit amendement sluit je dynamisch uit.
Als deze vrijheid in het amendement duidelijker wordt gemaakt, wil het bestuur het overnemen en dan is stemming niet nodig. Het congres vindt stemming met deze ruimte niet nodig.
- 840 Amendement 161
ChristenUnie Bunschoten licht toe: het terugdraaien van besluiten van een vorig kabinet, is een heikel punt. Dit moet je alleen doen, als gaat om principiële zaken, of als het besluit zodanig negatief is dat men het niet wil. Anders moet je het vorig kabinet respecteren. De principiële kant is niet aan de orde.
Het amendement van Bunschoten wordt in stemming gebracht en verworpen met 107 stemmen voor en 134 tegen.

- 845 Amendement 163
ChristenUnie Rotterdam licht toe: De trend dat het verlagen van het aantal verkeersdoden lijkt te zijn gestopt. Het lijkt erop dat handhaving alleen mogelijk is. Onze maatregelen zijn daarom te gedetailleerd. Rotterdam vindt dat raar, want als in het programma kan worden opgenomen dat de spoorlijn Veendam weer moet openen, dan kan dit er ook in.
- 850 De heer Adema licht toe dat dit hoort in de strategische nota verkeersveiligheid. De strekking van de inhoud van het amendement kunnen we beter meegeven aan de kandidaten.
Het amendement van Rotterdam wordt in stemming gebracht en verworpen met 83 stemmen voor en 137 tegen.
- Amendement 165
ChristenUnie Hattem licht amendement 165 niet toe.
De heer Adema vindt dat het verkiezingsprogramma helder is hierover, en ontraadt het amendement.
- 855 Het amendement van Hattem wordt in stemming gebracht en verworpen met 29 stemmen voor en 204 tegen.
- Amendement 170 is ingetrokken.
- Amendement 172
ChristenUnie Utrecht kan zich vinden in het preadvies van het bestuur, maar verzoekt wel om het amendement in stemming te brengen, omdat het preadvies niet over het amendement gaat. Een plafondverlaging zou genoeg moeten zijn.
- 860 De heer Adema licht toe dat een minimumprijs ook gehandhaafd zou moeten worden, ondanks dat het preadvies langs het amendement gaat.
Het amendement van Utrecht wordt in stemming gebracht en verworpen met 69 stemmen voor en 173 tegen.
- Amendement 173
Op amendement 173 is een erratum. De tekst moet worden aangevuld: "CCS levert geen bijdrage aan een duurzame oplossing voor energie en klimaat. Met die toevoeging wordt het amendement door het bestuur overgenomen. ChristenUnie Capelle aan den IJssel vindt dat dan geen stemming nodig is over amendement 173.
- 865 Vanuit de zaal komt een Ordevoorstel, nl. om nu eerst de toespraak door Arie Slob te laten houden, zodat die in Politiek 24 rechtstreeks kan worden uitgezonden en als welkome onderbreking van de amendementen. De toespraak kan niet worden gehouden voor alle amendementen zijn behandeld.
- 870 Amendement 174
Amendement 174 wil het bestuur gewijzigd overnemen. ChristenUnie Lopik vindt de vorm van uitstel betreurenswaardig en wil daar graag zo spoedig mogelijk van maken. Gestemd wordt daarom nu voor het oorspronkelijk amendement. Dit wordt overgenomen met 136 stemmen voor en tegen101.
- Amendement 175
875 ChristenUnie Amsterdam is teleurgesteld in de Europese paragraaf en vindt het aan de sceptische kant. In de paragraaf moet het over versterking van de democratie gaan, niet alleen over het nationale parlement, maar ook over het Europees parlement. De heer Adema licht toe dat het niet sceptisch maar realistisch is en ontraadt het amendement met het in de stukken genoemde preadvies.
Het amendement van Amsterdam wordt in stemming gebracht en verworpen met 108 stemmen voor en 127 tegen.
- 880 Amendement 176
ChristenUnie Amsterdam: een crisis los je niet op door te doen wat je al deed. Onderzoek tussen euro en zeuro geldt ook voor Eurobonds. Niet nu doen, maar als we in de situatie van de zeuro zijn, dan moeten we ervoor kiezen. Categorieel uitsluiten is onverstandig omdat je het nu al uitsluit, dan een crisis te voorkomen.
- 885 De heer Adema licht toe dat als we de Eurobonds nodig zouden hebben, dan is het niet goed. Er zitten ook negatieve effecten aan de Eurobonds, daarom wil hij het amendement ontraden. Dit is niet de goede weg om uit de euro te komen. Die landen die dingen minder op orde hebben, kunnen profiteren van landen die de zaakjes wel op orde hebben.
Het amendement van Amsterdam wordt in stemming gebracht en verworpen met 85 stemmen voor en 152 tegen.
- Amendement 177
890 ChristenUnie Veenendaal vindt jammer dat het vertrek uit de eurozone van Griekenland specifiek is genoemd. Er zijn nu 3 amendementen over ingediend. Amendement 177 wil Veenendaal intrekken, met dien verstande dat Veenendaal die van Capelle aan den IJssel met klem wil ondersteunen.
- Amendement 178
ChristenUnie Tynaarlo kan zich vinden in het preadvies van het bestuur op amendement 178 en trekt daarom het amendement in.
- 895 Amendement 179
ChristenUnie Tynaarlo vindt betere regels goedkope verkiezingsretoriek, liever wil men dit artikel positiever formuleren. Tynaarlo vindt het een verkeerde weergave van wat Europa voor ons betekent

900 De heer Adema licht toe dat de regelgeving van Europa hier een prikkel moet zijn om regelgeving te verminderen in Europa. Als voorbeeld noemt hij dat Arie Slob dagelijks mail van vissers ontvangt omdat de regels toenemen. Dit moeten we inperken, dit is geen goedkope verkiezingsretoriek. Goede regels moeten we handhaven, andere, waar we zonder kunnen, niet. Het amendement van Tynaarlo wordt in stemming gebracht en verworpen met 81 stemmen voor en 160 tegen.

Amendement 181

905 Perspectief licht toe: de commissie heeft blijkbaar een lijn dat meer niet altijd beter is, maar minder is ook niet altijd beter. Daarom wil Perspectief graag correcties. Terug naar de kerntaken en de mogelijkheden en kansen over Europa markeren. De heer Adema licht toe dat de Europaparaagraaf een paragraaf is waar veel over nagedacht wordt en door veel mensen aan is gewerkt. We hebben deze met een brede concentratie tot stand gebracht, er hebben velen aan mee gewerkt. Met veel nuanceringen dan de hele tekst onderuit halen, is niet de bedoeling. Het amendement van Perspectief wordt in stemming gebracht en verworpen met 72 stemmen voor en 154 tegen.

910 Amendement 183

ChristenUnie Capelle aan den IJssel: de kiezer denkt dat de Europese begroting alsmar stijgt. Het is goed om dit recht te zetten.

De heer Adema licht toe dat er een relatieve stijging is, wat de ChristenUnie beoogt, beter dan absoluut de begroting naar beneden te brengen. Het BNP voor de begroting van de Europese Unie: in absolute zin beperken en liefst terugbrengen.

915 Het amendement van Capelle aan den IJssel wordt in stemming gebracht en verworpen met 42 stemmen voor en 203 tegen.

Amendement 184

ChristenUnie Capelle aan den IJssel meldt dat ook door Veenendaal is gezegd, dat ze het amendement intrekken ten gunste van deze amendementen. Door de manier waarop Griekenland nu een goede regering heeft die in de Eurozone wil blijven.

Amendement 185

920 ChristenUnie Ermelo wil het bestuur gewijzigd overnemen. Maar Ermelo trekt amendement 185 trekt in ten gunste van amendement 184.

De heer Adema licht toe dat het bestuur aan het gewijzigd voorstel van Ermelo wil vasthouden. Griekenland is een belangrijk punt binnen de EU. Hier moeten we dus ook in het programma iets over zeggen. Als Ermelo het amendement intrekt, is toch het antwoord op amendement 184 het antwoord dat bij het amendement van Ermelo staat.

925 ChristenUnie Ermelo reageert: Het vertrek van Griekenland zou niet zo erg zijn en ook niet voor Griekse burgers, maar dit geldt ook voor andere landen, daarom moet je die suggestie niet in het programma zetten. Dan moet de hele passage eruit.

De heer Adema licht toe op amendement 184 dat een onderzoek naar de neuro en de zeuro er moet komen; dit is geen vreemde tekst, maar dit is verwoording van wat de fractie in de Tweede Kamer heeft gezegd.

Amendement 184 wordt ongewijzigd in stemming gebracht en overgenomen met 158 stemmen voor en 74 tegen.

930 Amendement 186

Op amendement 186 is een erratum: in het tekstvoorstel in de eerste zin moet 'regeldruk terugdringen' vervallen. ChristenUnie Capelle aan den IJssel kan er mee instemmen dat het zo gewijzigd wordt overgenomen. Daarmee is er geen stemming nodig.

Amendement 187

935 ChristenUnie Capelle aan den IJssel licht toe dat in de toelichting staat dat we het verdrag willen wijzigen. Dat staat niet in de tekst over de verkiezingskaravaan. De toelichting is niet juist, moet wel met de tekst in overeenstemming zijn.

De heer Adema stelt voor de tekst aan te passen. Dat Brussel en Straatsburg zetel zijn van het Europees Parlement en dat dit in een verdrag is vastgelegd, maar dat we gaan wijziging van het verdrag, voor 1 vestigingsplaats, om kosten tegen te gaan. Als dat redactioneel wordt aangepast, dan kan Capelle aan den IJssel hiermee akkoord gaan.

Het amendement van Capelle aan den IJssel wordt in stemming gebracht en verworpen met 67 stemmen voor en 158 tegen.

940 Amendement 188

ChristenUnie Leiden: het preadvies geeft geen inhoudelijk maar procedure argument. In de EU zijn de lidstaten en samenwerking tussen lidstaten allang vervlochten, het is zoeken naar balans. Deze omschrijving moet onze visie versterken.

De heer Adema blijft bij het preadvies. De tekst is ook niet helemaal goed voor het programma en wordt daarom ontraden.

Het amendement van Leiden wordt in stemming gebracht en verworpen met 31 stemmen voor en 179 tegen.

945 Amendement 190 en 191

ChristenUnie Capelle aan den IJssel licht toe: je hoeft niet twee keer hetzelfde te zeggen, deze amendementen zijn overbodig geworden.

Amendement 192

950 ChristenUnie Capelle aan den IJssel licht niet toe. Het amendement van wordt in stemming gebracht en verworpen met 51 stemmen voor en 138 tegen.

Amendement 193

ChristenUnie Hattem licht amendement 193 niet toe

De heer Adema licht toe: de ChristenUnie wil niet eenzijdig uit de Euro stappen
Het amendement van Hatterm wordt in stemming gebracht en verworpen met 45 stemmen voor en 160 tegen.

955 Amendement 196 heeft ChristenUnie Amersfoort ingetrokken.

Amendement 197 heeft ChristenUnie Zeewolde ingetrokken.

Amendement 200 is ingetrokken.

Amendement 202

960 ChristenUnie Zeewolde licht toe: fragiele staten kunnen blijkbaar een lening krijgen, terwijl men anderen met een schuld opzadelt. Je kunt alleen geld krijgen met een lening. Een slechte overheid legt hierdoor een belemmering op voor de toekomst, legt de toekomst van het land meer schulden op.

De heer Adema licht toe dat de regel niet moet zijn een lening verstrekken op basis van verkiezingstekst. Het bestuur blijft het amendement ontraden.

Het amendement van Zeewolde wordt in stemming gebracht en verworpen met 34 stemmen voor en 180 tegen.

965 Amendement 204

ChristenUnie Ede wil voorkomen dat de indruk ontstaat dat het budget voor ontwikkelingssamenwerking wordt ingezet voor internationale activiteiten. Dit moet tweerichtingsverkeer worden. Wederkerigheid is belangrijk en we kunnen van andere landen leren. Het beleid ontwikkelt zich in diverse ministeries. Het Ministerie heeft veel verantwoording richting andere ministeries.

970 De heer Adema licht toe dat het effect kan zijn dat als je niet meer expliciet kiest voor een minister voor ontwikkelingssamenwerking, maar voor een minister van internationale samenwerking, je dan de indruk wekt dat je wilt morrelen aan de ontwikkelingssamenwerking zelf. De ChristenUnie is expliciet voor een minister voor ontwikkelingssamenwerking.

Het amendement van Ede wordt in stemming gebracht en verworpen met 18 stemmen voor en 221 tegen.

Amendement 205

975 ChristenUnie Zeewolde heeft amendement 205 ingetrokken.

Amendement 206 ingetrokken.

Amendement 208

ChristenUnie Amsterdam trekt amendement 208 in, omdat 207 is overgenomen.

Amendementen 209, 212, 213 en 214 zijn ingetrokken.

980 Amendement 215

ChristenUnie Rotterdam verzoekt om een hedendaagse visie. Het amendement slaat op een zin die weggelopen lijkt te zijn uit de tijd van Piet Jongeling: de NAVO is belangrijk maar daar moeten we ons niet aan vastklampen. Amerika trekt zich terug van Europa en wij moeten ons er wel mee bezig houden.

985 De heer Adema licht toe dat we de NAVO steunen en daar komt bij dat het amendement oproept om niet te kiezen voor een Europees leger, terwijl we daar expliciet voor kiezen.

Het amendement van Rotterdam wordt in stemming gebracht en verworpen met 40 stemmen voor en 177 tegen.

Amendement 216

990 ChristenUnie Amsterdam licht toe: in het verkiezingsprogramma staat voldoende over godsdienstvrijheid. Dit is zo actueel dus moet erin, maar ook in Egypte en Indonesië en andere landen is er een probleem met godsdienstvrijheid en dan moet dat er ook in. Alle landen moeten ook stoppen met kernwapens en dat moet er dan ook in. Haal je deze tekst eruit, dan alles er maar uit.

De heer Adema licht toe dat Iran op dit moment een actuele reële dreiging is. Dreiging die ervan uit gaat, dat wij echt vinden dat we iets over Iran moeten zeggen. Dat neemt niet weg dat we alle landen met godsdienstvrijheid en onderdrukken van christenen in de hele wereld als speerpunt hebben. Dit staat al goed in het programma verwoord. Extra dreiging moeten we dus verbijzonderen..

995 Het amendement van Amsterdam wordt in stemming gebracht en verworpen met 125 stemmen voor en 133 tegen.

Amendement 217 is ingetrokken.

Amendement 218

1000 ChristenUnie Leeuwarden licht toe: één van de punten in het programma is het handhaven van 3% in het Lenteakkoord. Een aantal punten uit het Lenteakkoord is ook verzwakt, of erin of eruit gelaten. Hier zou een toevoeging mogen komen.

De heer Adema licht toe: er komt nog een onderbouwing van het verkiezingsprogramma van het CPB. Dan komen dit soort zaken ook terug. Dit komt ook overeen met het Lenteakkoord. Een nadere reactie krijgt u terug als de doorrekening van het CPB terug komt.

Het amendement van Leeuwarden wordt in stemming gebracht en verworpen met 21 stemmen voor en 232 tegen.

1005 Hiermee zijn alle amendementen verwerkt, wat wordt toegejuicht met applaus.

Vanuit de zaal komt een punt van orde:

- Men wil graag voor een volgend programma dat er een keus wordt gemaakt: of de internationale paragraaf voorin het programma op te nemen, of de volgende keer eerst de internationale paragraaf behandelen, zodat hiervoor nog voldoende energie is.

1010 De voorzitter meldt dat over het programma nog een aantal mensen heeft gemeld om over het totaal iets te zeggen.

- Joelle Herol en Jacob Bavinwier melden dat zij hun spreektijd niet meer nodig hebben.
- Hugo Scherf van ChristenUnie Amsterdam vraagt wanneer we wel gaan debatteren over Europa. Met zo - relatief weinig - amendementen t.o.v. andere partijen om zo de discussie te voeren. Dit is zo gebrekkig.

1015 De heer Adema licht toe dat de ChristenUnie tussen de verkiezingen door debatteert en het programma actueel houdt. Komt De ChristenUnie in het kabinet, dan zal er ongetwijfeld iets worden voorgesteld, waardoor politieke discussies beter kunnen worden georganiseerd. Hij geeft aan dat hij en de programmacommissie het geweldig vonden om zoveel input te krijgen en dat de commissie met veel plezier dit werk heeft gedaan. Hij dankt allen voor de inbreng.

1020

Stemming over het gehele programma

De voorzitter brengt nu het geamendeerde verkiezingsprogramma in stemming.

Met 234 stemmen voor en 0 tegen, wordt het programma met applaus vastgesteld.

1025 De voorzitter dankt voor een mooie afsluiting van een mooie middag. Hiermee is het formele programma afgesloten.

ChristenUnie Capelle aan den IJssel bedankt namens de vergadering de voorzitter en secretaris buitenland voor de wijze waarop ze dit moeilijke karwei geklaard hebben, wat wordt bevestigd met applaus.

Intermezzo: van de campagneleider

1030 Gert Jan Segers, campagneleider geeft aan dat vanmorgen in een toespraak is gezegd dat we met een top 11 richting 12 september gaan. Brabant heeft hierin een nieuwe sportparallel aangeboden. Brabant kwam vanmorgen op de fiets hier naar toe. Dit wordt toegejuicht met applaus.

In een ploeg heb je iedereen nodig. Een kopman, veel mensen, elkaar. Iedereen kan meedoen via de website en aanmelden kan via. www.christenunie.nl/ikdoemee.

1035 Hierop zijn al verschillende reacties gekomen.

Deze zomervakantie is er veel sport, EK is bijna afgelopen, Olympische spelen etc.. De ChristenUnie doet een Campingtour. In de zomer op de camping.

Aan het eind van de campagne gaan we ChristenUnie Life. Met muziek, sprekers, interactieve avond, 4 grote avonden, in de buurt.

1040 Organiseer ook in je eigen regio avonden, dat kan ook met een kamerlid en anderen van onze partij. En dan is er de presentatie van de poster en het campagnespotje. Deze worden enthousiast ontvangen met applaus.

8. Toespraak Arie Slob

1045 De toespraak van Arie Slob is terug te zien/ luisteren via www.christenunie.nl/nl/congresstukken (doorklikken naar congres d.d. 30 juni 2012).

- Op het podium staat de top 11 achter Arie Slob. De voorzitter meldt dat kandidaat Anja Haga ontbreekt; zij is naar haar moeder i.v.m. de verjaardag van haar moeder en wij zijn een gezinspartij dus moet ze daar natuurlijk zijn.
- 1050 • De ChristenUnie doet voor de 5e keer mee aan verkiezingen. Vandaag zijn het programma en de lijst vastgesteld. Wij zijn er klaar voor!
- Dank voor de selectiecommissie en programmacommissie voor het vele werk in korte tijd.
- We hebben nu een goede lijst kandidaten. Wel moeten we afscheid nemen van Esmee Wiegman en Cynthia Ortega, vrouwen om van te houden; bedankt voor de samenwerking. En bedankt voor het vele werk dat ze hebben verricht.
- 1055 • Met dank aan God voor al het werk wat de fractie heeft gedaan en wil blijven doen wat u van ons verwacht. U kunt op onze fractie blijven rekenen.
- Hij zorgt; deze bemoediging geeft vertrouwen en bemoedigt ons allemaal. Wij staan er niet alleen voor. God reist met ons mee. Wij hebben een boodschap van hoop te brengen. Het kan anders en het moet ook anders.
- 1060 • We hebben oog voor wat waardevol is. De ChristenUnie bouwt aan een schone en eerlijke economie.
- Hervormingen zijn nodig op de arbeidsmarkt, zorg en woningmarkt. Om toekomstgerichte keuzen te maken die ook in ons verkiezingsprogramma staan. Wij dragen de naam rentmeester met ere.
- 1065 • Vandaag hebben andere partijen amendementen aangenomen om de alcoholleeftijd te verhogen van 16 naar 18 jaar. Het initiatiefwetsvoorstel van Joel Voordewind om dit in te voeren ligt al klaar: Alcohol leeftijd minimaal 18 jaar in Nederland. En deze dienen we voor de zomer nog in.
- 1070 • De ChristenUnie is eurorealistisch; van daaruit zijn we gekomen tot een sterke interne Europese markt.
- Dit is ons moment: kies voor de verandering, geef je hart een stem.
- Het moet anders, het kan anders, voor de verandering ChristenUnie.

1075 De speech wordt afgesloten met een live optreden van de makers van en medewerkers aan het campagnespotje en campagnelied van de ChristenUnie.

9. Sluiting

Dankwoord en –gebed door de voorzitter

De voorzitter dankt iedereen hartelijk voor de medewerking en gaat voor in gebed. Zij dankt daarna een ieder voor de komst en nodigt allen uit voor een drankje en gesprek.

1080